AVDIJA

Hajd', Avdija, ti na vaz[1],
klanjaj pet vakat' namaz,
terć ne čini[2] Božji farz,
a za Boga, Avdija.

Aškom[3] srce napuni,
Allah, Allah sve zbori
Svoga Boga spominji,
Ah! sve čini, Avdija.

Nemoj dun'ja[4] milovat',
Krivo zborit' i lagat',
Gafil[5] biti i spavat',
Jazuk[6] ti je, Avdija.

U dun'ja se ne uzdaj,
on će proći, dobro znaj,
već od Boga išći raj,
mili brate Avdija.

Uči bolan i hukći,
Svoje srce poturči,
Asi[7] nefsa[8] sve muči,
Dušman[9] ti je, Avdija.

Miluj Boga vrh sebe,
a svog brata k'o sebe,
milovaće i tebe
naša braća, Avdija.

[1] vaz = vjerska propovijed
[2] terć činiti = ostavljati
[3] Ašk = Božija ljubav.
[4] Dunja = svijet na kojem živimo.
[5] Gafil = nemaran, lijen, nehajan.
[6] Jazuk - šteta, škoda.
[7] Asi = silan, ohol
[8] nefs = duša, strast
[9] Dušman = neprijatelj.

Vazda znadi za Boga,
i spominji sve Njega,
pa se ne boj nikoga
na svijetu, Avdija.

Čini, brate, ti hajrat,
i veliki hasenat,
Muhamedu salavat,
valjaće ti, Avdija.

Nemoj mehko sterati,
nemoj tvrdo spavati,
vazda treba mučiti
svoga nefsa, Avdija.

Treba zećat[10] davati,
i fukaru[11] stimati[12],
pa ćeš više imati
svega, brate Avdija.

Uz ramazan postiti,
grijeha se kajati,
u Kur'anu učiti,
to je blago, Avdija.

Turski bajram klanjati,
i kurbane poklati,
u Boga se uzdati,
ljepota je, Avdija.

Kada drmnu topovi,
svi su turci gotovi,
samo neće ćafiri
klanjat' bajram, Avdija.

[10] zećat = vjerski prirez, porez
[11] fukara = sirotinja
[12] stimati = paziti, pomagati

Pravim putem ti hodi,
a šejtanu ne godi,
ne daj da te zavodi,
davran[13], brate Avdija.

Dobar čovjek ne šara,
on nikoga ne vara,
L'jepom r'ječi otvara
tvrda vrata, Avdija.

Ko se pravde uzdrži,
njega vatra ne prži
u dženet će najbrži
unić', brate Avdija.

Uljudno se ponašaj,
a lijepo postupaj,
iskreno se ti vladaj
sa svakijem, Avdija.

Haram-lokme[14] ne jedi,
ti istinu besjedi,
a besposlen ne sjedi,
dobro po te, Avdija.

Nemoj biti binamaz,
hajde vaktom na namaz,
Bogu čini sve nijaz,
dosta[15] traži, Avdija.

Prošle vakte naklanjaj,
od grijeha bjež' u kraj,
probudi se, ne spavaj,
dok je vrijeme, Avdija.

Terć ne čini Sunneta[16],
U musafu[17] ammeta[18],
Velika je ljepota,
Bošnjak biti, Avdija.

Nemoj činit' kilu kal[19],
Uzm' od svakog ti halal[20],
Ne varaj se ti na mal[21],
Zlo je po te, Avdija.

Ti se uzdaj u Boga,
ne moli se nikoga,
veće Njega samoga,
selamet je, Avdija.

Nemoj jednu misliti,
nemoj drugu zboriti,
grohotom se smijati
dinu zarar[22], Avdija.

Dun'ja jedna lešina,
na vratu ti griješina,
a ti jedna mješina,
ispuhaćeš, Avdija.

Nije lahko umrijet',
Azraila[23] podnijet',
U raku se zavrijet',
Jadni ti smo, Avdija.

Kad staneš mrijeti,
šejtan će se smijati,
pa će tebi rijeti:
"Neka, neka, Avdija!"

Kad te metnu u mezar,
sa sve strane sve duvar,
a obuzme vatra-nar,
nije lahko, Avdija.

Nemaš dosta nikoga,
izvan Boga dragoga,
i amela[24] svojega
pokraj sebe, Avdija.

---

[13] davran = ne daj se, odupri se
[14] haram-lokma = nepošteno zarađen zalogaj
[15] dost = prijatelj
[16] Sunnet = životni primjer Poslanika Muhammeda a.s.
[17] Musaf = Kur'an napisan u knjigu
[18] Amme = sura iz Kur'ana
[19] Kilu kal = svađa, galama.
[20] Halal = oprost, oproštenje.
[21] Mal = novac, imetak.
[22] zarar = šteta
[23] Azrail = melek smrti, melek koji uzima duše
[24] amel = obavljeni posao

Bog je Jedan Jedini,
Svakom pravo On čini,
A naš svetac istini,
Blago nami, Avdija.

Uči dobro i piši,
Ti se čuvaj ne griši,
A šejtana sve plaši
Od sebeka, Avdija.

Nemoj zborit fuhuša[25],
ode i din i duša,
i onome ko sluša,
nije lahko, Avdija.

Sirč[26] besjede zboriti,
Mala jani[27] drobiti,
U grijehe gaziti -
Vrlo ružno, Avdija.

Čista srca ti budi,
nek te svijet ne kudi,
na to paze svi ljudi, i
stina je, Avdija.

Nemoj oca srditi,
u paklu ćeš goriti,
pa ćeš onda zboriti:
"Kuku meni!" Avdija.

Kog roditelj proklinje,
njemu muka ne gine,
jer mu sreća pogine
iznenada, Avdija.

Oca, majku ko gleda,
nek se jadu ne nada,
nek ni od šta ne preda[28],
blago njemu, Avdija.

[25] fuhuš = bezobrazne riječi
[26] sirč = ružne riječi.
[27] Mala jani = brbljanje, besposleni govor.
[28] predati = strahovati

Dobro hodžu svog gledaj,
na njeg vikat' ti ne daj,
bez izuna[29] ne sjedaj
pred njim, brate Avdija.

Ulema je na zemlji
stvor Božji najbolji,
treba njemu da voli
svaki muslim, Avdija.

Ko svog hodžu uspazi,
On u vatru ne gazi,
Od njega je Bog razi[30]
blago njemu, Avdija.

Naučenu čovjeku
ljubi i skut i ruku,
i kaži mu za muku,
kazaće ti, Avdija.

Uči, brate, i piši,
pa ćeš biti sve viši,
to je zanat najljepši
na svijetu, Avdija.

U nauci naš je spas,
s naukom se teče glas,
najbolje je to za nas
naučiti, Avdija.

Uči, brate, što treba,
jer dušmanin nas vreba,
a nemade ni hljeba
bez nauke, Avdija.

Ko zna dobro učiti,
osobito pisati,
neće nikad ostati
gladan, brate Avdija.

[29] izun = dozvola, odobrenje
[30] razi = zadovoljan

Neprijatelj pametan
bolji nego brat glupan,
to se znade kao dan
kod svakoga, Avdija.

Nemoj gledat ko kaže,
veće gledaj što kaže,
svaki ćitab nalaže
tako, brate Avdija.

Treba brate iskren bit,
neš kod ljudi izgubit,
onda će te svak' ljubit
k'o svog brata, Avdija.

Miluj, brate, brata svog,
i tebe će dragi Bog,
a pomozi nejakog,
eto sreće, Avdija.

Brat za brata pogine,
al' mu ime ne gine,
već se vazda spominje
u narodu, Avdija.

Ne nagoni na brata,
ne razgoni svog jata,
teško bratu bez brata,
kazali su, Avdija.

Domovinu ljubite,
bratinski se pazite,
a za drugim ne zbor'te,
veli svetac, Avdija.

Vjeran budi rodu svom,
ljubi, brate, mili dom,
drag ćeš onda bit' svakom,
ćitab kaže, Avdija.

Prijatelju podaj dar,
to ne čini nikad kvar,
siroti je za uhar
i jabuka, Avdija.

Nemoj nikog vr'jeđati
i krivo ga gledati,
nemoj jamu kopati
ni pod kijem, Avdija.

Svakom srce napuni,
ti nikoga ne kuni,
može valjat i oni,
kog ne misliš, Avdija.

Na zlikovce ne gledaj,
prevarit' se ti ne daj,
nikad s njima ne sjedaj,
bježi od njih, Avdija.

Za helaćim'[31] ne hodi,
od ljudi se postidi,
Bog jedini sve vidi
šta ko radi, Avdija.

Nikog nemoj varati,
svoju dušu kaljati,
jera ćeš se kajati
kad li tad li, Avdija.

Ko drugoga prevari,
on sam sebe obori,
pa mu svijet govori:
"Jadan ti je", Avdija!

Lisica je čudan vrag,
lukavštinom krije trag,
al' najposlje pređe
prag ćurčij'n[32], brate Avdija.

Tuđem čini teletu,
Bog će dat' tvom djetetu
gledaj riječ tu svetu,
uzmi primjer, Avdija.

---

[31] helać = propalica
[32] ćurčija = krznar

Ko sirotu ocvili,
njega Allah okrivi,
pa se njemu ne mili
živjet', brate Avdija.

Siromahe ugledaj,
svojom rukom im podaj,
Bog će tebi dati raj,
ćitab kaže, Avdija.

Baci, brate, niz vodu,
srest ćeš isto uz vodu,
ne propusti prigodu,
vazda podaj, Avdija.

Nejaku se svetiti,
sve da ćeš posvetiti
i na krilim letiti,
nemoj, brate Avdija.

Mrtve dobrim spominjat',
a za njima ne plakat,
jer će tamo i nas zvat,
islamsko je, Avdija.

Stare ljude dobro štuj,
u zlato im r'ječi kuj,
što ti kažem, dobro čuj,
ne'š se kajat, Avdija.

Često hastu[33] obađi,
bićeš svakom to slađi,
s toga puta ne sađi,
gajret[34], brate Avdija.

Ko bolesne oblazi
sretno kući dolazi,
svaku sreću nalazi,
Bog mu daje, Avdija.

Pazi dobro susjeda,
od ljudi se to gleda,
a i ćitab naš ne da
Vr'jeđati ga, Avdija.

Nemoj se ti krivo klet',
valja, brate, umrijet',
gorku muku podnijet'
nije lahko, Avdija.

Pravi čovjek što reče,
prevariti on neće,
da mu svijet ne reče:
"Nuto lašca!" Avdija.

Vazda zbori izrično,
nemoj mrljat' dvolično,
veće kaži odlučno
baš što misliš, Avdija.

Nikome se ne rugaj,
nikog ružno ne gledaj,
zavesti se ti ne daj
kud ne treba, Avdija.

Ko se smije drugome
nać' će isto na svome,
nek se nada on tome,
stignuće ga, Avdija.

Budi, brate, značajan,
nećeš biti očajan,
veće blistav i sjajan
kao sunce, Avdija.

Što ne misliš vršiti,
nemoj ni obećati,
jere ćeš se stidjeti
od družine, Avdija.

Nemoj, brate, hićati,
ni bez muke trčati,
nemoj naglo juriti,
posrnućeš, Avdija.

[33] hasta = bolesnik
[34] gajret = nastoj

Treba tajnu čuvati,
pa se nećeš bojati,
niti ćeš se kajati,
što prokaza, Avdija.

Ko se Boga ne boji,
a ljudi se ne stidi,
blizu njega ne sjedi,
kazali su, Avdija.

Čistu robu ko nosi,
pa po vazdan da kosi,
rod se s njime ponosi,
poznato je, Avdija.

Pogledaj mu odjeću,
pa ga pusti u kuću,
i seljaci to reču,
pazi dobro, Avdija.

Sam ti nemoj hoditi,
bolje druga voditi,
jer se može zgoditi
sto nesreća, Avdija.

Ko ti dobro uradi,
zahvalan mu ti budi,
da te svijet ne kudi,
tako treba, Avdija.

Sabur[35] čini daima[36],
bolje ništa ne ima,
iza muke last ima,
gajret, brate, Avdija.

Nesmišljeno ko radi,
sebi zarar[37] uradi,
nek ni na kog ne jadi,
već sam na se, Avdija.

Ko ne pita drugoga,
već se drži sve svoga,
nema mira živoga,
varajuć' se, Avdija.

Nemoj više od vreće,
izgubićeš iz vreće,
od vazda se to reče,
pamti dobro, Avdija.

Nemoj biti tvrdica,
ni nesretni škrtica,
da ti puca gubica,
kad što trošiš, Avdija.

Ne zalazi ti u dug,
to je, brate, zao drug,
snaći će te golem rug
kad li tad li, Avdija.

Dužan tužan vazda je,
i na bajram brižan je,
dok ne plati sužanj je
bez tavnice, Avdija.

Što ne treba, ne kupuj,
na daleko ti ne snuj,
što ti kažem, dobro čuj,
pa upamti, Avdija.

Kao soko slobodan
bolje ti je jedan dan,
nego živjet' sramotan
sto godina, Avdija.

Čuvaj zdravlje najbolje,
da je tvoje sve polje,
ne bi imo ti volje,
kad si nezdrav, Avdija.

S vremenom se ne šali,
ko izgubi taj žali,
ali njemu ne fali
kajati se, Avdija.

[35] sabur = strpljenje
[36] daima = uvijek
[37] zarar = šteta

Dok je vrijeme u ruci,
guji glavu ti stuci,
nećeš biti u muci,
već na caru, Avdija.

Nit s' u zgodi ponesi,
nit s' u muci zanesi,
vazda jednak neka si,
mili brate Avdija.

Nemoj, brate, ohol bit',
čast ćeš svoju izgubit',
prijatelje pogubit',
kud ćeš onda, Avdija?

Ti sebičan nemoj bit',
jer će na te svak mrzit',
nećeš imat s kim družit',
pa šta onda, Avdija?

Bez ništa se smijati,
a bez muke plakati,
to je pos'o mahniti,
poznato je, Avdija.

Kad se budeš ženiti,
gledaj kog ćeš uzeti,
jer se pošlje kajati
nije fajde, Avdija.

Skitalicu ne gledaj,
kućenicu izbiraj,
pa ćeš znati što je raj
ovog sv'jeta, Avdija.

Ko se u zlo uprti,
teško njemu do smrti,
nema puste ni smrti,
da ga spasi, Avdija.

Kad u kući vlada mir,
bolje je neg carev pir,
pa da jedeš hljeb i sir,
slatko ti je, Avdija.

Kad kupuješ, čuvaj se,
kad prodaješ, ne daj se,
jera časkom moreš se
prevariti, Avdija.

Musafire[38] dočekuj,
svoga gosta vazda štuj,
što ti velim dobro čuj,
neš se kajat, Avdija.

Budi lica vesela,
a ne budi kisela,
drž' se toga načela
prema gostu, Avdija.

Što god pamet zanosi,
nemoj piti nit nosi,
jer to život sve kosi,
sebi ruke, Avdija.

Vakufa[39] se ne primaj,
ne ulazi u belaj,
ko to jede, dobro znaj,
zaliz'o je, Avdija.

Vakufi su sveta stvar,
veledušni to je dar,
ko to krije, čini kvar
svojoj duši, Avdija.

Ko izjede vakuf-mal[40],
brzo dođe mu zaval[41],
u žalostan pane hal,
sebi ruke, Avdija.

Nemoj šahit[42] bivati,
besposlen se skitati,
po sudovim' hodati,
kraju lađu, Avdija.

---

[38] musafir = gost
[39] vakuf = opća, zajednička imovina islamske vjerske zajednice
[40] vakuf-mal = vakufska imovina
[41] zaval - konac, propast
[42] šahit = svjedok

Ne bud' ćefil[43] bez muke,
i bez teške odluke,
jer ne prođe bez muke
nikad ćefil, Avdija.

Nemoj tutor bivati,
treba račun davati,
mučno se je čuvati
tuđeg haka, Avdija.

Jetimski je težak hak,
nek' od toga bježi svak,
to je, brate, sumnjiv znak
tutor biti, Avdija.

Radi dobro dok si mlad,
nećeš imat posl'je kad,
taj ne znade što je glad
koji radi, Avdija.

Bog je reko: "Poskoči
i Ja ću te pomoći!"
Ništa neće pridoći
samo, brate Avdija.

Slušaj dobro starijeg,
a ne ljuti ni mlađeg,
pa se ne boj ničijeg
rezaleta[44], Avdija.

Ovaj svijet proći će
i kraj svemu doći će,
naše duše otić' še
kud Bog hoće, Avdija.

Bez abdesta ne hodi,
U džamiju prohodi,
Halik[45] dragi sve vidi,
Hajir[46] po te, Avdija.

[43] ćefil = jamac
[44] rezalet = bruka, blamaža
[45] Halik = Stvoritelj
[46] Hajir = dobrota.

Sirat tanka ćuprija,
od sablje je oštrija,
a od dlake još tanja,
vaj haluna[47], Avdija.

Sirat valja broditi,
težak tovar nositi,
a od Boga iskati
selameta, Avdija.

Mahšer[48] jedna jalija[49],
A Bog dragi kadija[50],
Zebaninska[51] dolija[52],
Biće svašta, Avdija.

Na mahšeru treba stat',
dragom Bogu dževab[53] dat',
ne pomože Vejsil brat,
vjeruj mi se, Avdija.

Hesab[54] davat za sevab[55],
a za gr'jehe bit azab[56],
tako kaže naš ćitab,
mora biti, Avdija.

Džehennem je vrlo vruć,
u glavu će maljem tuć,
u njima će pucat žuč
koji uđu, Avdija.

Allah jedan, resul hak[57],
al' je danas mučan halk[58],
naopako kren'o svak,
Vaj haluna, Avdija.

[47] vaj haluna = teško nama!
[48] Mahšer = strašni sud, Sudnji dan.
[49] Jalija = prostrana obala
[50] Kadija = sudac.
[51] Zebani = meleki čuvari pakla, džehennema.
[52] Dolija = pobjeda.
[53] dževab = odgovor;
[54] hesab = račun
[55] sevab = nagrada od Boga za izvršeno dobro djelo
[56] azab = kažnjen
[57] resul hak = istinit je Božji Poslanik
[58] halk = stvorenje (ljudi)

Ahir zeman[59] ulema[60],
Zajif[61] im je mes'ela[62],
Osvojila mamela[63];
Zlo po njiha, Avdija.

Neće pravo da sude,
Veće muče sve ljude,
Na sabah[64] se ne bude,
Gafil[65] ti su, Avdija.

Dinu[66] nejma ragbeta[67],
Turskoj vjeri hurmeta[68],
Hej žalosti predrta,
Što će biti, Avdija.

Grijeha se vazda kaj,
šejtanu se ti ne daj,
vješto vara, dobro znaj,
čuvaj ga se, Avdija!

Jusuf Čengić ovako pis'o,
rek'o i plak'o,
jer je tebi obrek'o
kazat' pravo, Avdija.

Jusuf-beg Čengić (1866)

1866. godine pod naslovom ABDIJA napisao je Jusuf-beg Čengić, zvani Pašić, iz Foče pjesmu s kojom je savjetovao svoga sinovca pod imenom Abdija. Ta se pjesma ubrzo rasprostranila po cijeloj Bosni i Hercegovini i traje kroz vrijeme.

[59] Ahir-zeman = posljenji vakat, vrijeme pred Sudnji dan.
[60] Ulema = vjerski učenjaci.
[61] zajif = slab, neutemeljen.
[62] Mes'ela = vjerski odgovor, rješenje pitanja i problema.
[63] Mamela = podmitljivost, korupcija.
[64] Sabah = rana, jutarnja molitva.
[65] Gafil = nemaran, neodgovoran.
[66] Din = vjera, islam.
[67] Ragbet - nada, počast.
[68] Hurmet = svetost, poštovanje.